

Zelená dohoda pro Evropu

Co to je a proč by nás to mělo zajímat?

Podklad pro veřejnou diskusi

Plzeň, 2023

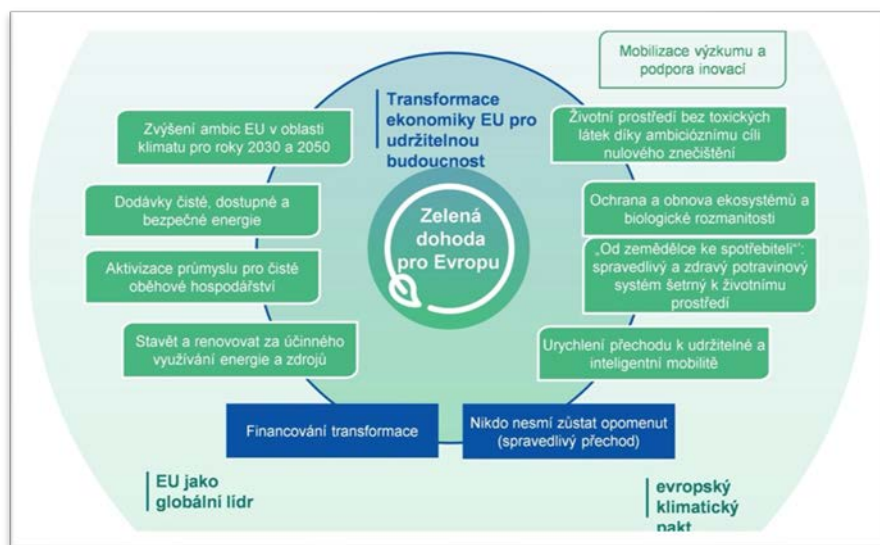
1. Zelená dohoda pro Evropu – co to je?

Změna klimatu je právě probíhající a zřejmě nezastavitelný proces, který pociťují lidé ve všech částech světa. Některé regiony či země jsou postiženy více a některé méně. Evropa se rozhodla proti změně klimatu bojovat, a to právě vytvořením Zelené dohody pro Evropu. Jedná se o průřezový strategický dokument prezentovaný poprvé v roce 2019. Dohoda se zaměřuje na strategickou přeměnu EU v první klimaticky neutrální kontinent. EU si v rámci dohody vytyčila následující cíle:

- Přeměna EU na moderní a konkurenceschopnou ekonomiku, která bude strategicky využívat své zdroje
- Do roku 2050 produkovat nulové emise skleníkových plynů
- Ochránit občany EU před dopady a riziky klimatické změny

Středobodem všech cílů jsou občané Evropské unie. Na prvním místě jsou stále občané, na které bude pohlíženo především, protože v rámci dohody budou nezbytné zásadní změny. Proto v rámci vytvoření důvěry občanů k dohodě je nezbytné propojit občany EU s vnitrostátními, regionálními i místními úřady za spolupráce s EU. Evropská unie se pasovala do role mezinárodního lídra v rámci boje proti změně klimatu.

Zelená dohoda by měla urychlit potřebnou transformaci ve všech odvětvích. Problematika životního prostředí se ovšem netýká jen Evropy. Změna klimatu se dotýká lidstva jako takového, proto musí být snaha a spolupráce globální, aby měla očekávaný účinek. EU se proto snaží navázat spolupráci i s ostatními státy, aby také přispěli k cestě za lepším klimatem.

Jednotlivé prvky Zelené Dohody (Evropská komise 2019)

Pojďme si nyní představit jednotlivé aktivity, které EU hodlá podniknout v rámci Zelené dohody pro Evropu.

- ZVÝŠENÍ AMBICÍ EU V OBLASTI KLIMATU PRO ROKY 2030 A 2050**

Zásadním cílem je pro EU dosáhnout do roku 2050 uhlíkové neutrality. Pro jasné stanovení podmínek, jak toho dosáhnout byl stanoven tzv. Právní rámec pro klima, jenž je zahrnut v evropské legislativě. Součástí právě zmíněného právního rámce je zajištění přístupu dat pro města či podniky v EU, aby mohli vytvářet vlastní strategie v rámci změny klimatu.
- DODÁVKY ČISTÉ, DOSTUPNÉ A BEZPEČNÉ ENERGIE**

Primárně je zapotřebí využívat k výrobě energie zejména udržitelné zdroje, což povede k vyřazení uhlí a dekarbonizaci plynu. Jedná se o využití např. větrných elektráren na moři, které bude podpořeno regionální spoluprací členských států. Je potřeba ovšem zajistit, aby nadále byly dodávky energie pro státy EU bezpečné a dostupné. EU počítá i s řešením pro občany, kterým hrozí chudoba, protože si nemohou dovolit energetické služby na základní živobytí. Řešení obsahuje programy a strategie, které zahrnují pomoc občanům při renovacích domů, což jim může snížit náklady na energie.

Základem pro zajištění energie bude celková i regionální spolupráce mezi členskými státy.

- **AKTIVIZACE PRŮMYSLU PRO ČISTÉ OBĚHOVÉ HOSPODÁŘSTVÍ**
Základem je plná mobilizace průmyslu. Dosažení tohoto cíle vyžaduje cca 25 let, tedy doba jedné generace. Oběhové hospodářství znamená takové hospodářství, které k výrobě a spotřebě využívá sdílení, pronajímání, opětovné využití, opravování, repasování či recyklaci, aby byli využity již existující výrobky, suroviny či materiály. Právě oběhové hospodářství představuje nutnou výzvu pro zavedení nových aktivit a pracovních míst. EU hodlá podpořit přechod právě k této představě hospodářství.
- **STAVĚT A RENOVOVAT ZA ÚČINNÉHO VYUŽÍVÁNÍ ENERGIE A ZDROJŮ**
Míra renovace budov v členských státech by se měla navýšit. EU samotná a členské státy se více zapojí do renovací veřejných i soukromých budov, protože díky tomu se sníží náklady na energie, oživí se stavebnictví a zároveň se dá příležitost malým i středním podnikům na lokální úrovni.
- **URYCHLENÍ PŘECHODU K UDRŽITELNÉ A INTELIGENTNÍ MOBILITĚ**
Vyprodukované emise v rámci dopravy se musí snížit o 90 %. Snížení se dotkne veškerých druhů dopravy – letecké, železniční i vodní dopravy. Tato výzva obsahuje využití cenově dostupnější, dosažitelnější, zdravější a čistší alternativy k dopravě. Počítá se s přesunem cca 75 % vnitrozemské nákladní dopravy na železnici a vodní dopravu. Proto se zvýší kapacita železnic i vodních dopravních cest. U letecké dopravy se přijala iniciativa tzv. Jednotné evropské nebe, která se snaží o lepší integraci evropského vzdušného prostoru. Také na ceně dopravy se musí odrazit její následky na životní prostředí. U využití udržitelných paliv se urychlí jejich výroba i zavádění do dopravního odvětví.
- **OD ZEMĚDĚLCE KE SPOTŘEBITELI**
Tato strategie se zaměří na vybudování spravedlivého, zdravého potravinového systému, který bude šetrný k životnímu prostředí. Hlavní roli

zde budou hrát evropští zemědělci a rybáři, kteří se snaží zachovat biologickou rozmanitost. Jejich činnost bude podpořena v rámci EU společnou zemědělskou a rybářskou politikou. Program povede k využití udržitelných přístupů jako ekologické zemědělství, agroekologie či agrolesnictví. To nepochybně souvisí i s omezením naopak škodlivých prostředků v zemědělství jako hnojiva, pesticidy apod.

- **OCHRANA A OBNOVA EKOSYSTÉMŮ A BIOLOGICKÉ ROZMANITOSTI**

Je bohužel krutou realitou, že stále pokračuje úbytek biologické rozmanitosti. Přitom právě ekosystémy nám zaručují potraviny, pitnou vodu či čistý vzduch a přístřeší. Dále pomáhají zmírnit přírodní katastrofy, nemoci a regulují klima. Za dosažením ochrany a obnovy ekosystémů se počítá s rozšiřováním ploch chráněné půdy a mořských oblastí, které obsahují vysokou biologickou rozmanitost. Neméně důležité je rozšiřovat biologickou rozmanitost ve městech. Nezapomíná se ani na lesy, kde bude probíhat zalesňování a obnova poškozených lesů. Na závěr připomeneme oceány, které musí být zdravé a odolné. Žádný nezákonný rybolov, ale naopak výroba energie díky obnovitelným zdrojům na moři.

- **ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ BEZ TOXICKÝCH LÁTEK DÍKY AMBICIÓZNÍMU CÍLI NULOVÉHO ZNEČIŠTĚNÍ**

V rámci ochrany občanů EU a ekosystémů je nutná pravidelná informovanost o znečištění ovzduší, vod, půdy a spotřebních výrobcích. Jedině tak se může předcházet následkům změny klimatu a napravit, co se již událo.

2. Proč by nás to mělo v České republice resp. v Plzni zajímat?

Změna klimatu se týká každého z nás. To je nevyhnutelný fakt, a ani České republice nezbyvá nic jiného než na změnu klimatu reagovat, pokusit se s ní vyrovnat a snažit se ji zmírnit. V ČR se změna klimatu projevuje např. většími suchy, nicméně jiné země zažívají např. povodně, vlny veder či požáry.

Změny navržené v Zelené dohodě pro Evropu se dotknou všech oblastí našeho života. Budou se týkat toho, kde bydlíme (jaké domy a byty se staví), jak nakládáme odpady, jak jsou produkovány potraviny, které konzumujeme, jak se přepravujeme atd.

Česká republika se zejména v oblasti energetiky zdráhá přijmout opatření v podobě využití obnovitelných zdrojů, jelikož se jedná o velkou změnu ve srovnání s tradiční českou energetikou založenou na uhlí a jádru. Pro ČR bude výzvou i rekvalifikace a podpora obyvatel, které v důsledku potřebných změn mohou přijít o zaměstnání. Nemělo by se zapomínat ani na ekonomicky zranitelné domácnosti, které si vzhledem ke své finanční situaci nemohou dovolit využití obnovitelných zdrojů. Díky zásahu státu by si mohli dovolit solární panely či tepelná čerpadla.

EU poskytuje všem členským státům na potřebnou transformaci finance, nezbyvá než se zaměřit na projekty a strategie, které budou mít kýžený účinek. Můžeme říci, že se pomalu mění i názor veřejnosti či veřejných činitelů na otázku klimatické krize.

3. Témata k diskusi

- Bojíte se změny klimatu?
- Všimli jste si nějakého dopadu zelené transformace na svůj život? Pokud ano, jak tento dopad hodnotíte?
- Podnikáte sami od sebe nějaké kroky, které jsou motivovány ohledem na životní prostředí, vaši uhlíkovou stopu, úsporu energií apod.?
- Jak hodnotíte jednotlivé složky Zelené dohody pro Evropu ze svého pohledu? Se kterými cíli souzníte, které naopak odmítáte, a proč?

Bibliografie a další zdroje informací

European Commission (nedat.). *The European Green Deal* (https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal_en, 11. 10. 2024).

European Parliament (2023). *Oběhové hospodářství: definice, význam a přínos* (<https://www.europarl.europa.eu/topics/cs/article/20151201STO05603/obeho-ve-hospodarstvi-definice-vyznam-a-prinos>, 12. 10. 2024).

European Parliament (2024). *Letecká doprava: Jednotné evropské nebe* (<https://www.europarl.europa.eu/factsheets/cs/sheet/133/letecka-doprava-jednotne-evropske-nebe>, 13. 10. 2024).

European Union (2019). *Sdělení komise Evropskému parlamentu, Evropské radě, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů Zelená dohoda pro Evropu* (<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:52019DC0640>, 11. 10. 2024).

Evropská komise (2019). *Jednotlivé prvky Zelené dohody* (https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal_en, 11. 10. 2024).

Kolouchová, Kateřina (2022). *Co je Zelená dohoda pro Evropu? Fakta o klimatu*. 20. 12. 2022 (<https://faktaoklimatu.cz/explainery/zelena-dohoda-pro-evropu>, 11. 10. 2024).

Maris, Georgios – Flouros, Floros (2021). *The Green Deal, National Energy and Climate Plans in Europe: Member States' Compliance and Strategies*. *Administrative Sciences* 11 (3), s. 1–17.